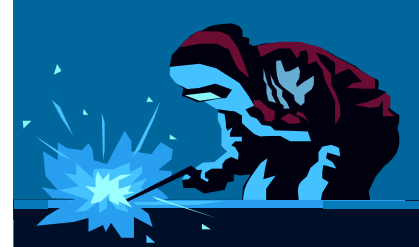

บทที่ 2

แนวความคิดต้นทุนและพฤติกรรมต้นทุน

1. วัตถุประสงค์ของการบัญชีต้นทุน
2. ความหมายของต้นทุน
3. การจำแนกประเภทของต้นทุน

- 3.1 จำแนกต้นทุนตามลักษณะส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์
- 3.2 ต้นทุนตามลักษณะของต้นทุนการผลิต
- 3.3 ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวกับการผลิต
- 3.4 ต้นทุนตามพฤติกรรมของต้นทุน
- 3.5 ต้นทุนผลิตภัณฑ์และต้นทุนงวดเวลา
- 3.6 ต้นทุนตามความสามารถของหน่วยต้นทุน
- 3.7 ต้นทุนตามลักษณะของความรับผิดชอบ
- 3.8 ต้นทุนจำแนกต้นทุนเพื่อการตัดสินใจ

วัตถุประสงค์ของบัญชีต้นทุน

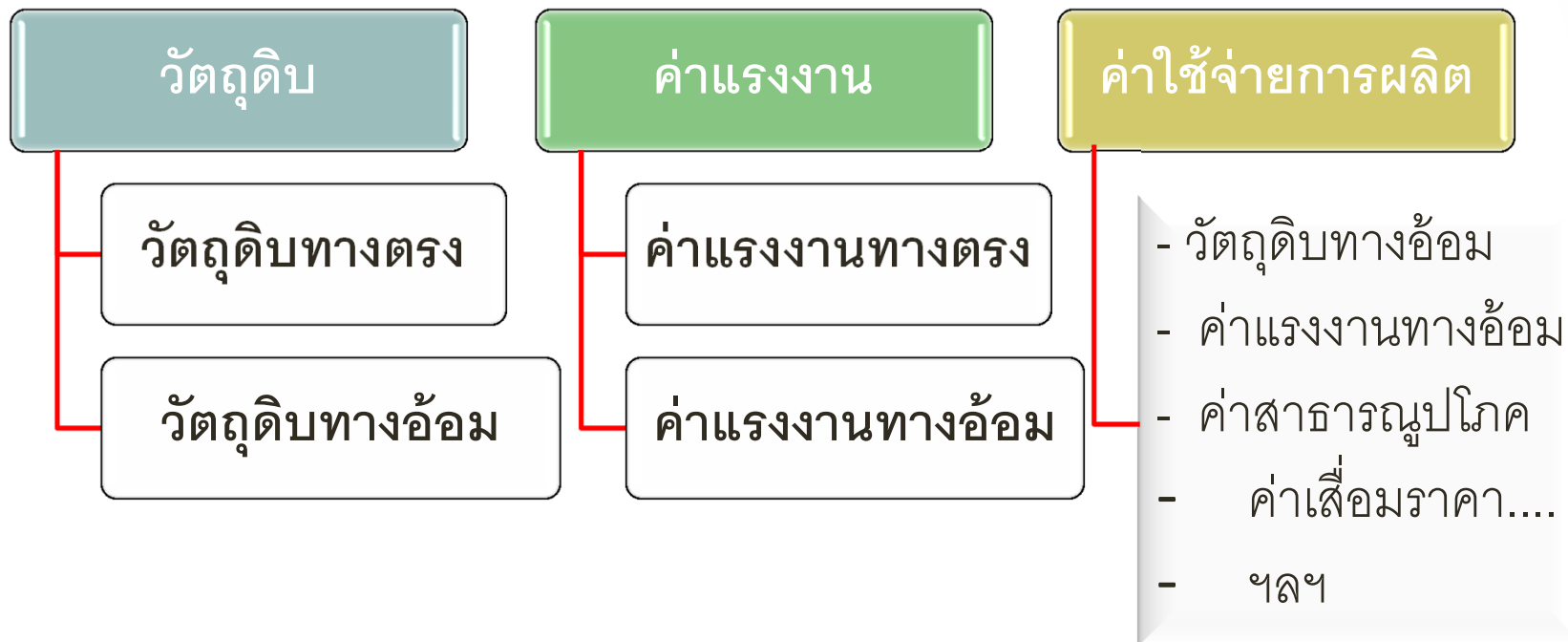
1. เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนการผลิต ตลอดจนต้นทุนขาย
(Cost of goods)
2. เพื่อใช้สำหรับการตีราคาสินค้าคงเหลือ (Inventory Evaluation)
3. เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจวางแผนและควบคุม
(Planning and Control)
4. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อตัดสินใจ
(Decision Making)

ความหมายของต้นทุน

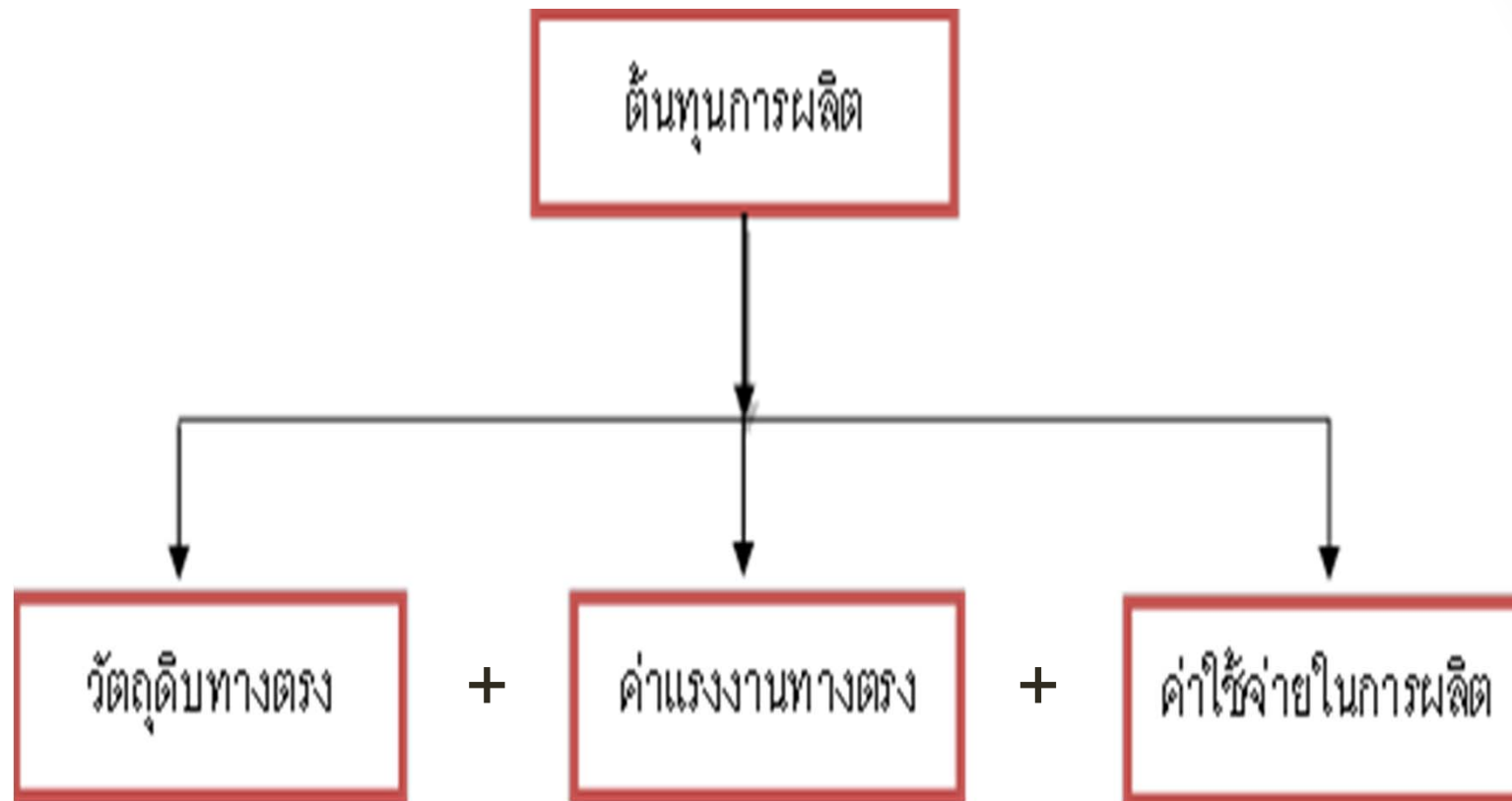
- ต้นทุน หมายถึง ทรัพยากรของกิจการที่สามารถกำหนดมูลค่าเป็นตัวเงินที่จะต้องสูญเสียไปเพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการที่จะได้รับมา

การจำแนกประเภทของต้นทุน

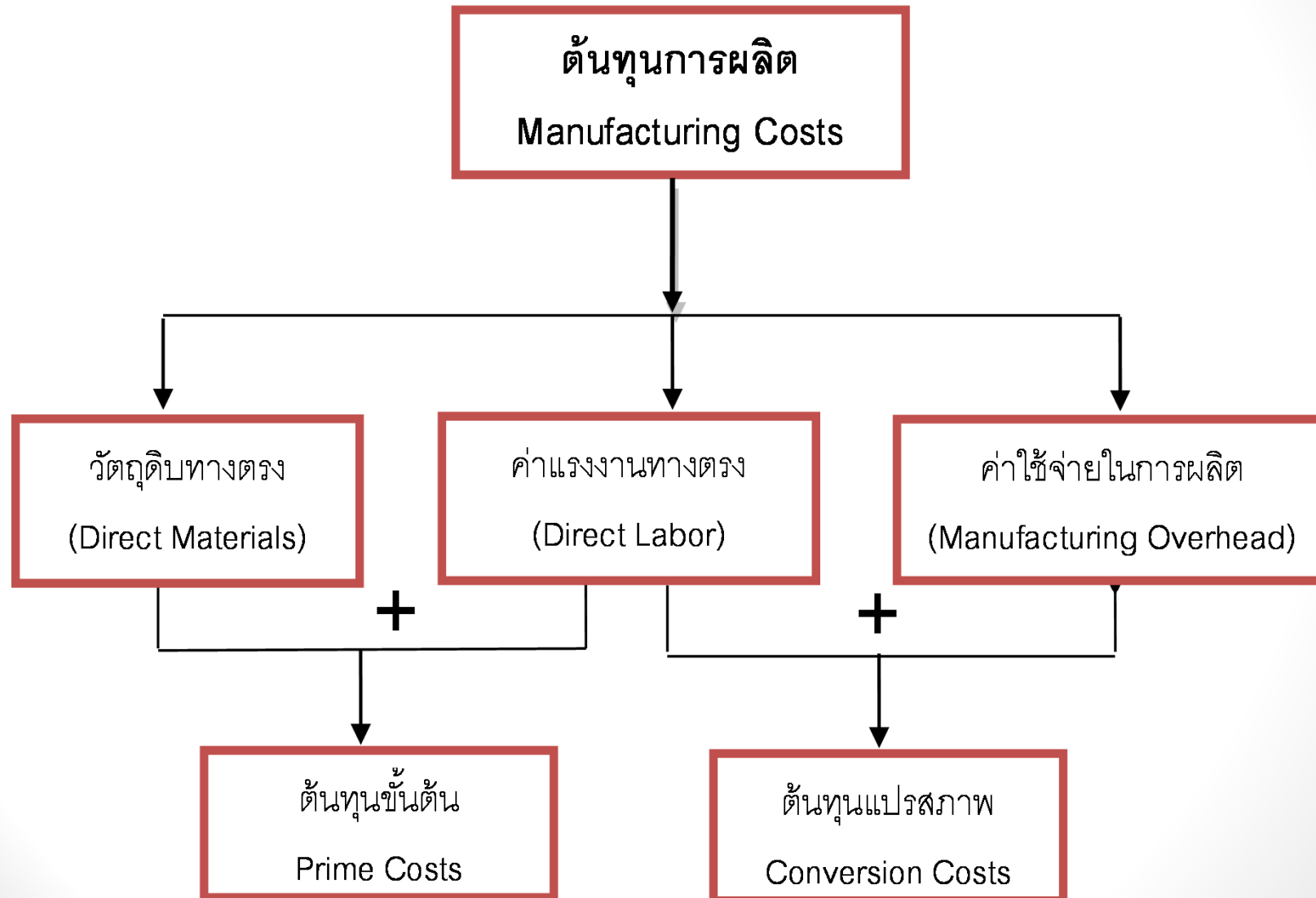
1. จำแนกต้นทุนตามลักษณะส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์

ส่วนประกอบของต้นทุนการผลิต

ต้นทุนตามลักษณะของต้นทุนการผลิต

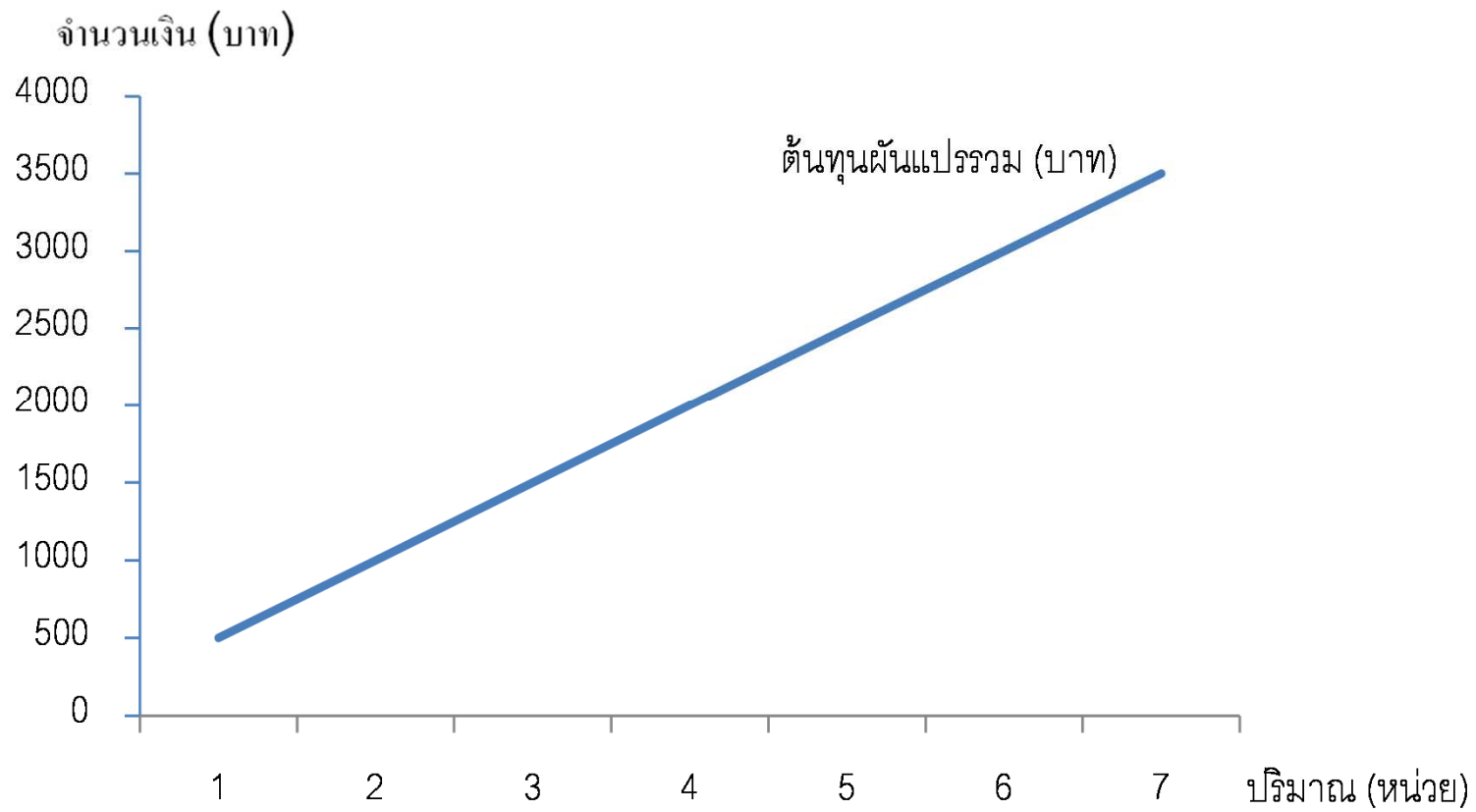

ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต

1. ต้นทุนสินค้าธุรกิจที่ขายไป (Merchandise Costs)
2. ต้นทุนทางการตลาด หรือต้นทุนการขาย (Marketing or selling Costs)
3. ต้นทุนทางการบริหาร (Administrative costs)
4. ต้นทุนทางการเงิน

ต้นทุนตามพฤติกรรมของต้นทุน

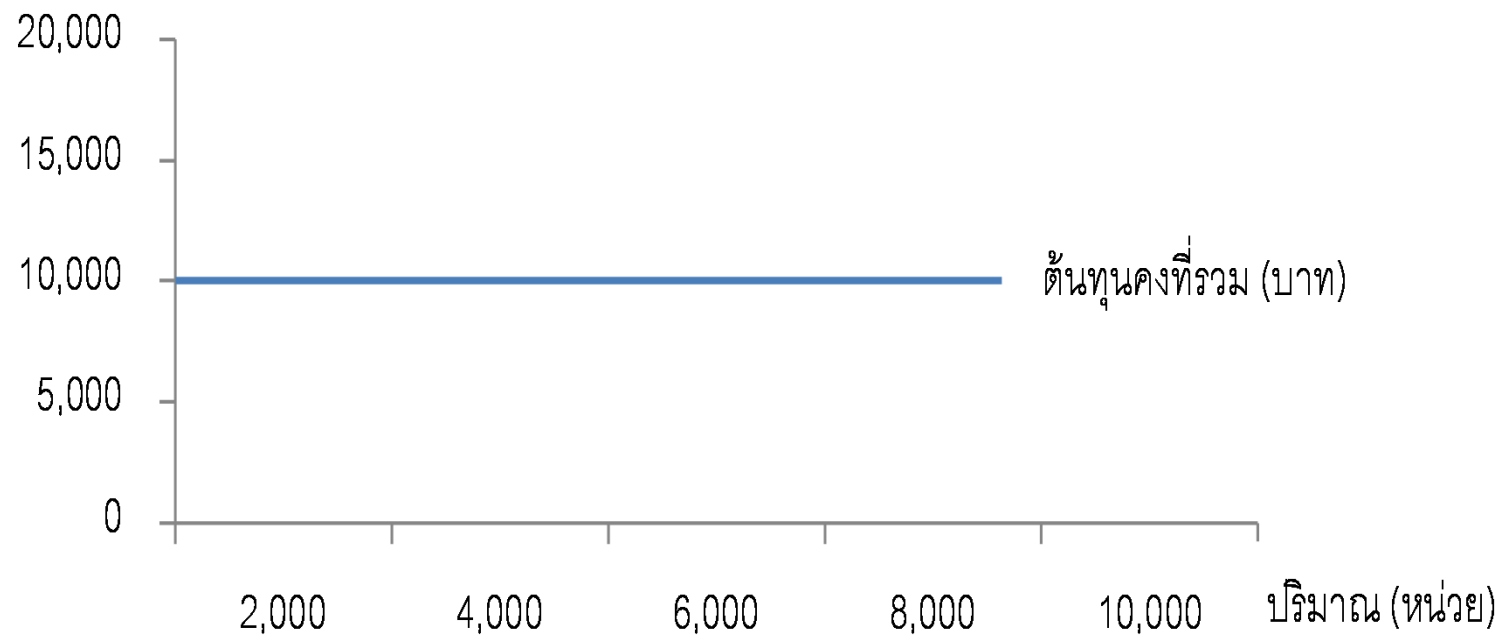
1. พฤติกรรมของต้นทุนผันแปร

ต้นทุนตามพฤติกรรมของต้นทุน (ต่อ)

2. พฤติกรรมของต้นทุนคงที่

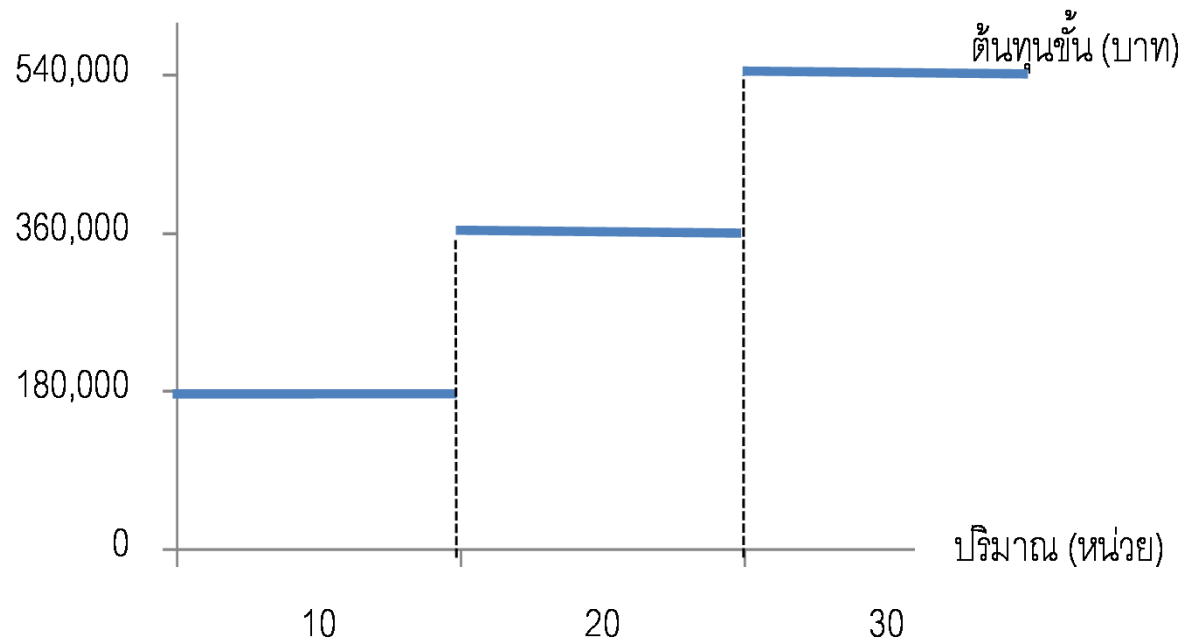
จำนวนเงิน (บาท)

ต้นทุนตามพฤติกรรมของต้นทุน (ต่อ)

3. พฤติกรรมของต้นทุนขั้น

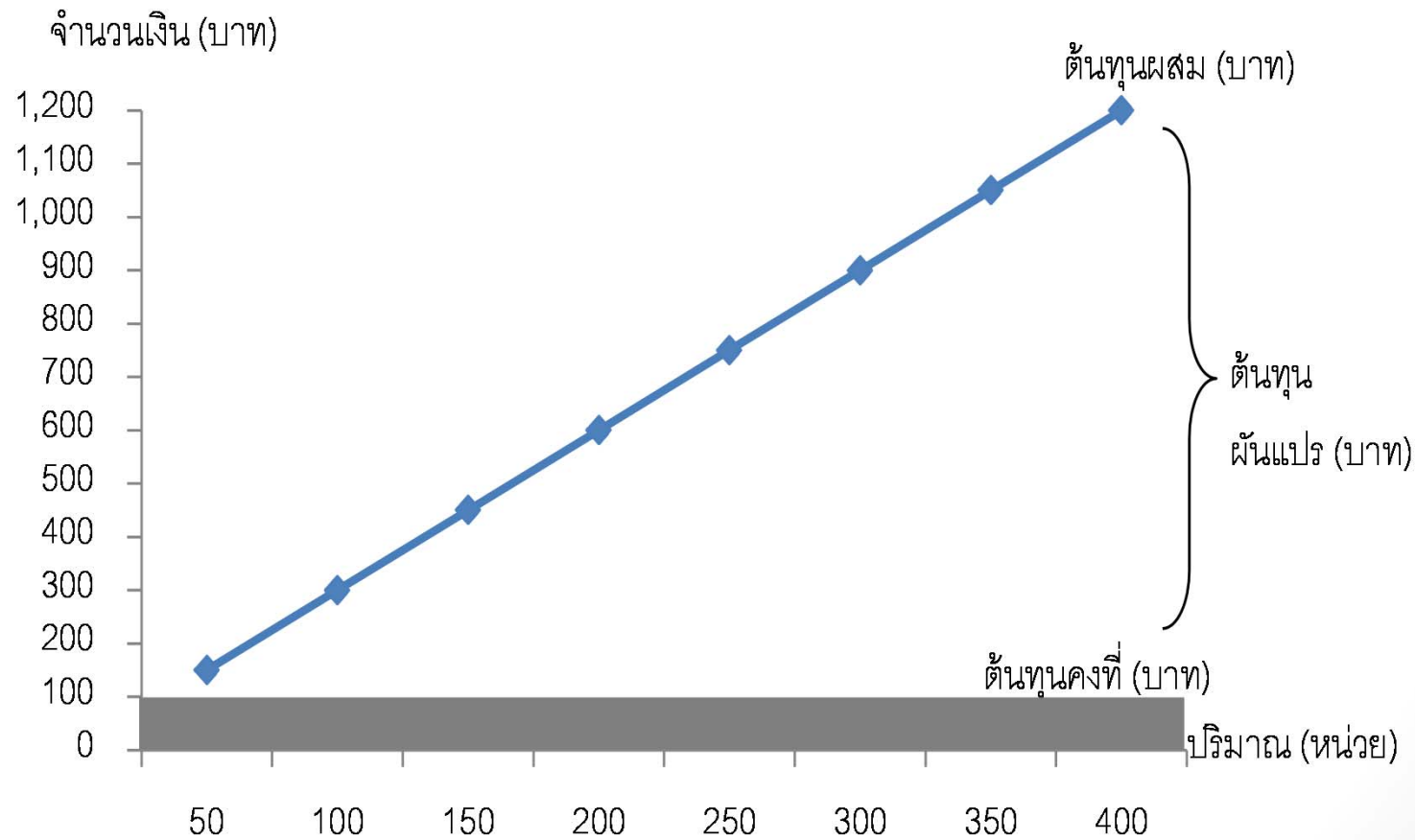
จำนวนเงิน (บาท)

ภาพที่ 2-5 แสดงพฤติกรรมของต้นทุนขั้น

ต้นทุนตามพฤติกรรมของต้นทุน (ต่อ)

3. พฤติกรรมของต้นทุนผสม

การวิเคราะห์ต้นทุนผสม

- 1. วิธีสูง – ต่ำ (The high – low – method)
- 2. วิธีแผนภาพ (The scatter-graph method)
- 3. วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (The least squares method)

1. วิธีสูงสุด - ต่ำสุด

- อาศัยข้อมูลของกิจกรรม ณ ระดับสูงสุด และข้อมูลของกิจกรรม ณ ระดับต่ำสุด เป็นตัวแทนในการจำแนกต้นทุนที่เกิดขึ้น เพื่อหาส่วนประกอบของต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร

ตัวอย่างการคำนวณด้วยวิธี สูงสุด - ต่ำสุด

ตัวอย่างที่ 1 บริษัท จันทรา จำกัด มีต้นทุนเกิดขึ้นในแผนกซ่อมบำรุง ในช่วงเวลา 6 เดือน ดังนี้

เดือน	การผลิต (หน่วย)	ต้นทุนรวม (บาท)
มกราคม	1,800	14,700
กุมภาพันธ์	1,900	15,200
มีนาคม	1,700	13,700
เมษายน	1,600	14,000
พฤษภาคม	1,500	14,300
มิถุนายน	1,300	13,100

คำนวณหาต้นทุนผันแปรต่อหน่วย

เดือน	ระดับกิจกรรม	การผลิต (หน่วย)	ต้นทุนรวม (บาท)
มีนาคม	สูงสุด	1,900	15,200
พฤษภาคม	ต่ำสุด	1,300	13,100
	ผลต่าง	600	2,100

$$\begin{aligned}\text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย} &= \frac{\text{ผลต่างของต้นทุนรวม ณ ระดับกิจกรรมสูงสุดและต่ำสุดบาท}}{\text{ผลต่างของปริมาณการผลิต ณ ระดับกิจกรรมสูงสุดและต่ำสุด (หน่วย)}} \\ &= \frac{2,100}{600} \\ &= 3.5 \text{ บาท}\end{aligned}$$

คำนวณหาต้นทุนคงที่

$$\text{ต้นทุนรวม} = \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร}$$

$$\text{หรือ ต้นทุนรวม} = \text{ต้นทุนคงที่} + (\text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย} \times \text{หน่วยผลิต})$$

แทนค่า ณ ระดับกิจกรรมสูงสุด

$$15,200 = \text{ต้นทุนคงที่} + (3.5 \times 1,900)$$

$$15,200 = \text{ต้นทุนคงที่} + (6,650)$$

$$\text{ต้นทุนคงที่} = 15,200 - 6,650$$

$$\text{ต้นทุนคงที่} = 8,550 \text{ บาท}$$

แทนค่า ณ ระดับกิจกรรมต่ำสุด

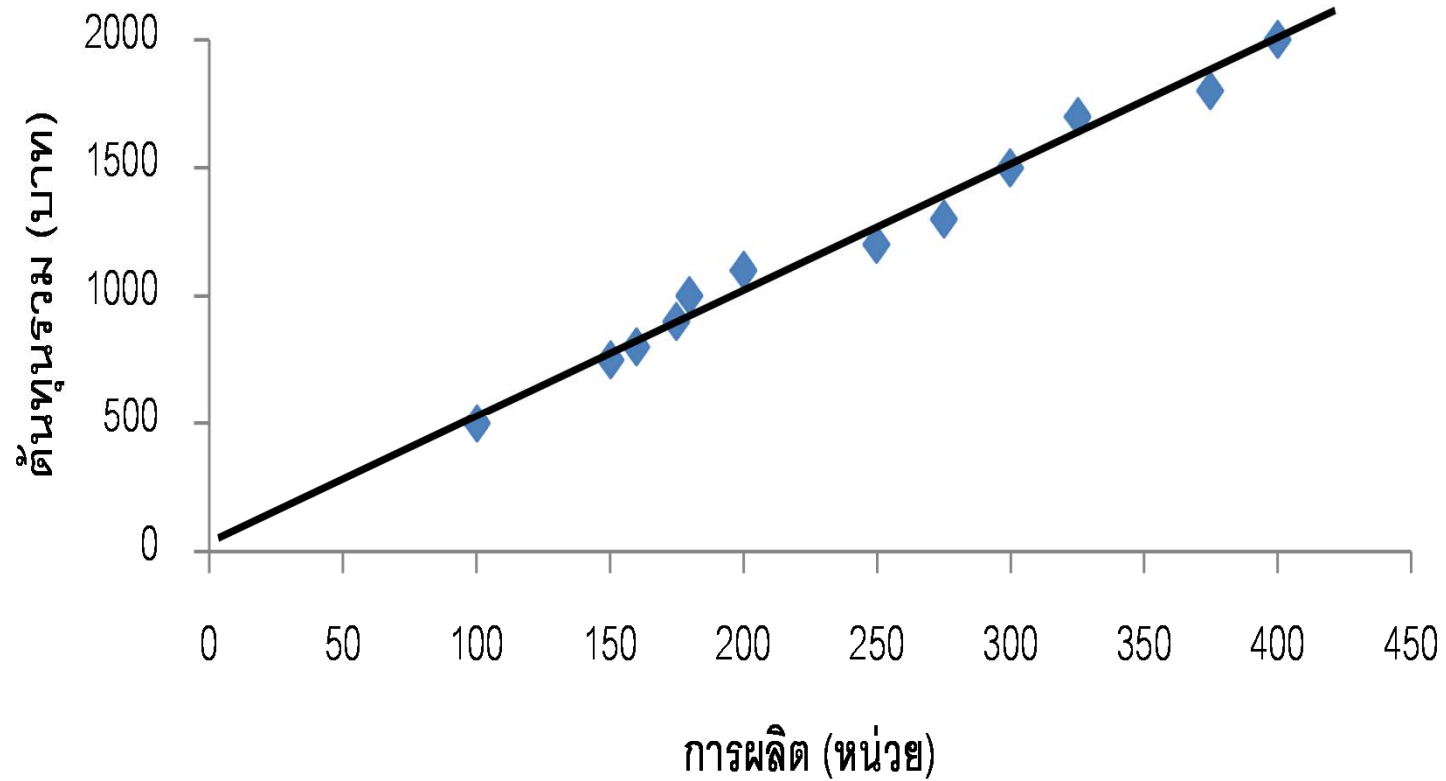
$$13,100 = \text{ต้นทุนคงที่} + (3.5 \times 1,300)$$

$$13,100 = \text{ต้นทุนคงที่} + 4,550$$

$$\text{ต้นทุนคงที่} = 13,100 - 4,550$$

$$\text{ต้นทุนคงที่} = 8,550 \text{ บาท}$$

2. วิถีแผนภาพ

3. วิธีกำลังสองน้อยที่สุด

1. จากสมการปกติ 2 สมการ ดังนี้

$$\sum xy = a\sum x + b \sum x^2$$

$$\sum y = na + b \sum x$$

2. จากสูตรที่ใช้ในการคำนวณค่า

a และค่าที่อยู่ในสมการต้นท่อน $Y = a + bx$ มีดังนี้

$$b = \frac{n(\sum XY) - (\sum X)(\sum Y)}{n(\sum X^2) - (\sum X)^2}$$

$$a = \frac{(\sum Y) - b(\sum x)}{n} \text{ หรือ } \bar{y} - b\bar{x}$$

การคำนวณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด

การผลิต (หน่วย)	ต้นทุนรวม	xy	X ²	Y ²
150	750	112,500	22,500	562,500
175	900	157,500	30,625	810,000
200	1100	220,000	40,000	1,210,000
275	1,300	357,500	75,625	1,690,000
300	1,500	450,000	90,000	2,250,000
325	1,700	552,500	105,625	2,890,000
400	2,000	800,000	160,000	4,000,000
375	1,800	675,000	140,625	3,240,000
250	1,200	300,000	62,500	1,440,000
180	1,000	180,000	32,400	1,000,000
160	800	128,000	25,600	640,000
100	500	50,000	10,000	250,000
2,890	14,550	3,983,000	795,500	19,982,500

การคำนวณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด

$$b = \frac{n(\sum XY) - (\sum X)(\sum Y)}{n(\sum X^2) - (\sum X)^2}$$

$$b = \frac{(12)(3,983,000) - (2,890)(14,550)}{(12)(795,500) - (2,890)^2}$$

$$b = \frac{5,746,500}{1,193,900}$$

$$= 4.81 \text{ บาทต่อหน่วย}$$

$$a = \frac{(\sum Y) - b(\sum x)}{n}$$

$$= 1,212.50 - (4.81)(240.83)$$

$$= 1,212.50 - 1,158.39$$

$$= 54.11 \text{ หรือประมาณ 54 บาท}$$

$$\text{ต้นทุนผสม} = 54 + (4.81 \times \text{ระดับกิจกรรมการผลิต})$$

งบกำไรขาดทุนจำแนกตามต้นทุนตามพฤติกรรม

งบกำไรขาดทุนรูปแบบเดิม			งบกำไรขาดทุนรูปแบบแสดงกำไรส่วนเกิน		
ขาย	XXX		ขาย	XXX	
<u>หัก</u> ต้นทุนขาย	<u>XXX</u>		<u>หัก</u> ต้นทุนผันแปร		
กำไรขั้นต้น	<u>XXX</u>		ต้นทุนขาย	XX	
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร			ค่าใช้จ่ายในการขาย	XX	
ค่าใช้จ่ายในการขาย	XX		ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	<u>XX</u>	<u>XXX</u>
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	<u>XX</u>	<u>XXX</u>	กำไรส่วนเกิน	XXX	
กำไรจากการดำเนินงาน	<u>XXXX</u>		<u>หัก</u> ต้นทุนคงที่		
			ค่าใช้จ่ายการผลิต	XX	
			ค่าใช้จ่ายในการขาย	XX	
			ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	XX	<u>XXX</u>
			กำไรจากการดำเนินงาน	<u>XXXX</u>	

ภาพที่ 2.8 เปรียบเทียบงบกำไรขาดทุนรูปแบบเดิมและรูปแบบแสดงกำไรส่วนเกิน

ต้นทุนผลิตภัณฑ์และต้นทุนงวดเวลา

1. ต้นทุนผลิตภัณฑ์ (Product costs)
2. ต้นทุนงวดเวลา (Period costs)

ต้นทุนตามความสามารถของหน่วยต้นทุน

1. ต้นทุนทางตรง (Direct cost)
2. ต้นทุนทางอ้อม (Indirect costs)

ต้นทุนตามลักษณะของความรับผิดชอบ

1. ต้นทุนทางตรง (Direct cost)
2. ต้นทุนทางอ้อม (Indirect costs)

การจำแนกต้นทุนเพื่อการตัดสินใจ

1. ต้นทุนจม (Sunk cost)
2. ต้นทุนเสียโอกาส (Opportunity)
3. ต้นทุนส่วนแตกต่าง (Differential cost)